

Методи лінгвістичних досліджень

Підготувала студентка 62 групи
Тимошенко Ольга

План

1. Поняття про методи наукового дослідження.
2. Описовий метод.
3. Порівняльно-історичний метод.
4. Метод лінгвістичної географії.
5. Зіставний метод.
6. Структурний метод

Список літератури

- Березин Ф. М., Головин Б. Н., Общее языкознание. – М., 1979. – С. 279-292, 296-307, 330-365.
- Білецький А. О. Основні методи дослідження в сучасному мовознавстві // Методологічні питання мовознавства. – К., 1966.
- Засорина Л. Н. Введение в структурную лингвистику. – М., 1974. – С. 157-310.
- Иванова Л.П. Методы лингвистических исследований. – К., 1995.
- Кодухов В. И. Общее языкознание. – М., 1979. – С. 202-281.

Список літератури (продовження)

- Кочерган М. П. Загальне мовознавство. – К.: Видавничий центр “Академія”. 1999. – 288с.
- Общее языкознание: Методы лингвистических исследований / Отв. ред. Б. А. Серебренников. – М., 1973. – 318с.
- О принципах и методах лингвистического исследования. – М., 1966.
- Степанов Ю. С. Методы и принципы лингвистики. – М., 1975.

Визначення

Метод (від грец. *methodos* “шлях дослідження, пізнання”) – система правил і прийомів підходу до вивчення явищ і закономірностей природи, суспільства і мислення; шлях, спосіб досягнення певних результатів у пізнанні і практиці, тобто спосіб організації теоретичного і практичного освоєння дійсності.

Значення

- ❖ У загальнонауковому, філософському значенні термін “метод” означає шлях пізнання і витлумачення будь-якого явища дійсності.
- ❖ У спеціально-науковому значенні слово метод означає шлях пізнання і витлумачення явищ, який використовується у певній конкретній науці (математичні методи, соціологічні методи, лінгвістичні методи).

Описовий метод

- Планомірна інвентаризація одиниць мови і пояснення особливостей їх будови та функціонування на певному (даному) етапі розвитку мови, тобто у синхронії.

Етапи

Виділення одиниць аналізу(фонем, морфем, лексем) → членування виділених одиниць
→ класифікація виділених одиниць.

Порівняльно-історичний метод (компаративний, лінгвогенетичний)

- Сукупність прийомів і процедур історико-генетичного дослідження мовних сімей і груп, а також окремих мов для встановлення закономірностей їх розвитку.
- **Мета:** це відкриття законів, за якими розвивалися мови в минулому.
- **Завдання:** 1) відтворення моделі прамови; 2) Розкриття історії подальшого її членування на окремі мови; 3) розвиток виділених мов;

Основні положення

- Порівняння мов виявляє їх спорідненість, тобто походження від одного джерела – мови-основи (прамови);
- За рівнем спорідненості мови об'єднуються в сім'ї, групи, підгрупи;
- Відмінності споріднених мов можуть бути пояснені тільки безперервним їх розвитком;
- Зміни звуків у споріднених мовах мають строго закономірний характер, через що корені та флексії є стійкими впродовж тисячоліть, що дає можливість установити архетипи.

Метод лінгвістичної географії (ареальний)

- Сукупність прийомів, які полягають у картографуванні елементів мови, що розрізняють її діалекти.

Етапи

Складання питальника → збір матеріалу
(анкетний чи польовий) → картографування
зібраного матеріалу → інтерпретація
нанесеного на карту діалектного матеріалу.

Аспекти дослідження

✓ Синхронія

Лінгвогеографічна ієрархія ізоглос, говірок, говорів, діалектів, наріч.

✓ Діахронія

Архаїзми і нові утворення.

Атласи

- Національні
- Регіональні
- Атласи споріднених мов
- Атласи мовних союзів

Зіставний метод (контрастивний, типологічний)

- Сукупність прийомів дослідження й опису мови через її системне порівняння з іншою мовою з метою виявлення її специфіки.

Предмет – дослідження структури мови в її подібностях і відмінностях.

Мовна типологія

- Порівняльне вивчення структурних і функціональних особливостей мов незалежно від їх генетичної природи.

Типології мов

- Ф. Шлегель: мови з афіксами і мови з флексіями;
- В. фон Гумбольдт: інкорпоруючі (полісинтетичні) мови американських індіанців;
- М. Трубецький: фонологічна типологія;
- Г. Климов: контенсивна типологія;
- І. Мещанинова: синтаксична типологія;

Мовні універсалії

- Суттєві властивості, важливі характеристики, наявні в усіх мовах або в більшості з них.

Параметри

1. Спільність властивостей усіх мов на відміну від мови тварин;
2. Сукупність змістових категорій, що виражаються певними засобами в мові;
3. Спільність властивостей самих мовних структур;

Структурний метод

- Метод синхронного аналізу мовних явищ лише на основі зв'язків і відношень між мовними елементами.

Основні ідеї

- 1) Реальним є не окремий факт (звук, морф, слово), а реальною є мова як система;
Система не є сумою, що складається з елементів, вона визначає ці елементи;
- 2) Відношення домінують над елементами, основними є опозиційні відношення;
- 3) Оскільки в мові основним є відношення, то для вивчення мови можна застосовувати математичні методи;

Значення методів

- ❑ На основі методів створені словники, граматики;
- ❑ Встановлюються спільні та відмінні закономірності, властиві всім мовам;
- ❑ Використовуються топонімічні й гідронімічні дані в історії мов та їх носіїв;
- ❑ Необхідні для різного роду досліджень;

Дякую за
увагу